

Kedves Kollégák!!

2010. szeptember 20-án bemutatkozó megbeszélésünk volt Dr. Gloviczki Zoltán helyettes államtitkár úrnál.

Ezen a megbeszélésen Bella Tibor elnök kifejtette, hogy a Közoktatási Szakértők (Országos) Egyesülete megtiszteltetésnek veszi, hogy a Közoktatásért Felelős Államtitkárság egyeztet az egyesületünkkel az oktatást érintő változásokkal kapcsolatban, s külön örülünk annak, hogy ezt az együttműködést az államtitkárság is fontosnak tartja. Ezen a megbeszélésen merült fel, hogy az egyesület felmérést készít tagsága körében az oktatásügy akkori állásának feltérképezésére, „*Mitől beteg a magyar oktatás?*” címmel. A felmérés eredményét 2010. október 4-én juttattuk el az államtitkárságra.

Most, az akkori felmérést követő összegyűjtött válaszokat ismertetjük a honlapunkon.

KÖZOKTATÁSI SZAKÉRTŐK (ORSZÁGOS) EGYESÜLETE

1172. Budapest, Hősök tere 9.

☒: 2119 Pécel, Pf.: 21.

✉: kosze2010@gmail.com

Web: www.koszoe.hu

Mitől beteg a magyar oktatás?

*A Közoktatási Szakértők (Országos) Egyesülete számára összegyűjtött
vitaanyag*

1. Szakértői tevékenység

A szakértők helye és szerepe az intézményellenőrzésben

- A szakértők bevonásának lehetőségei, a szakterületek függvényében
- A szakértői munkavégzés órakereteinek biztosítása, különösen a szaktárgyi szakértők esetében
  - *Egy intézmény vezetése számára szinte lehetetlen a szaktárgyi szakértő munkáját igénybe venni, mert munkaidő alatt a szakértőnek nincs szabadideje, munkavállalása attól függ, hogy munkahelyén a munkáltatója az ilyen munkavégzést „eltűri” vagy sem. A munkáltató igazgató ellenérdekelt abban, hogy az intézményében dolgozó pedagógus szaktárgyi szakértő legyen, mert nincs semmilyen forrása arra, hogy az éppen szakértést végző, a tanításból hiányzó pedagógust helyettesítse. Ha a szakértő főállásban dolgozna, az sem jelentene megoldást, ugyanis fontos, hogy a szakértő, gyakorló pedagógus maradjon, mert a munkájához a napi szakmai gyakorlat legalább annyira szükséges, mint az elméleti tudása.*
  - *A független szakértő igénybevételéhez az intézményeknek anyagi forrásra is szükségük lenne (ez ma csak elméletileg biztosított), hogy, ha szükséges, a szakértői tevékenységet az intézményvezető igénybe vehesse.*

A szakértői és a szaktanácsadói munka egy területté vonásának lehetősége.

- A szakértői és a szaktanácsadói munka mesterségesen szétválasztott. Ez olyan, mintha az egyik orvos csak diagnosztizálna, a másik pedig gyógyítana. A szakértő, ha feltárja a problémákat etikailag is köteles a helyes megoldást megmutatni, munkáját mély szakmai alázattal, nagy tapasztalattal és valós szakmai tekintéllyel kell, végezze.

A szakértői igazolvány érvényességi ideje

- A szakértői igazolvány határozatlan idejének visszavonása és időhöz (5 év), valamint továbbképzéshez kötése szükséges lenne, ez garanciát jelenthetne a szakértő naprakész ismereteire, a szakértői munka minőségére

A szakértői munka minőségbiztosítása

- Sok a szakértő, ugyanakkor az elvégzett munka minősége a jelenlegi rendszer szerint személyfüggő, és sok esetben megkérdőjelezhető. Hiányzik **a szakértői munka minőségbiztosítása**, amely garantálná, a szakértés minőségét. A KÖSZE-ben felmerült ennek igénye, s kidolgozását az egyesület vállalná.

A szakértői életpályamodell

- A pedagógus életpálya modellben jelenleg nem található a szakértői életpálya modell. Ugyanakkor a szakértői munka lehetne akár a pedagógus életpályamodell csúcsa, de különálló részeként is szükséges lenne a beépítése

2. Nevelés-oktatás ügye

Az alapokhoz: etikai kódex, pedagógusi eskütétel, pedagógus kamara

- Etikai kódex, pedagógusi eskütétel, pedagógus kamara olyan alapok a pedagógus munkájához, mint a jogban az alkotmány, a bírák eskütétele és az alkotmánybíróság. Nélkülözhetetlen. E nélkül minden intézmény a saját értelmezése szerint végzi a pedagógiai munkáját, s a köznevelés nem „köz”, hanem „helyi” értékek szerint differenciálódik, a szakmai szempontok helyi értelmezések szerint eltorzulhatnak

A pedagógus hivatás tekintélyének elvesztése, a megalázóan alacsony pedagógusbérek, finanszírozás

30

- Mind a szülők, mind a gyerekek megalázhatják a pedagógusokat, felülbírálnak a szakmai hozzáértésüket.
- Az is sajnálatos, hogy elnőiesedett ez a hivatás, hisz férfiember a pedagógusbérből nem tud családot alapítani sem fenntartani.
- Szükséges lenne egy életpálya-modell, de előtte jelentős bérrendezés.
- Pedagógus életpálya modell bevezetése, az egyes kategóriáknak megfelelő garantált illetményekkel.
- Amennyiben a KJT garantált illetménytáblája fennmarad, a munkáltató számára minimum az intézményi bértömeg 30%-ának megfelelő bérrendelkezésre állása a teljesítmény alapú nivellációhoz.

Tartalmi (nevelés-oktatás) problémák

19

- A szülő felelőssége (anyagi, erkölcsi) és felelősségre vonhatósága a gyermeke által elkövetett fegyelmi ügyekben.
- Az oktatási intézményrendszerben sokkal nagyobb szerepet kell kapnia a szocializációnak, a közösségi nevelésnek.
- Túlméretezett tényanyag
- A szakmai munka tervezése, ellenőrzése megköveteli a kötelező és átlátható napi felkészülést és tervezést. A tanmenet és óravázlat nélküli tanítás olyan abszurditás, mintha házat építenénk terv nélkül. A tervezés végrehajtásának ellenőrzése akkor jó, ha folyamatos, ennek szükséges, de nem elégséges feltétele a belső ellenőrzés. Fontos ugyanis a külső, hitelesítő megerősítés mind a pedagógus, mind az intézményvezetés számára. A szakmai munka térségi vagy országos perspektívájú külső szemmel történő elemzése olyan nélkülözhetetlen visszacsatolás, mint az országos mérésekben az intézmény eredményeinek a viszonyítása.
- **A közoktatás szintjeinek összeépülése tekintetében**
  1. Az iskolaérettség pontatlan regisztrálásától. (vagy korán, *felületes mérés miatt*, illetve

későn kerülnek a gyermekek az iskolapadba)

2. Míg szellemileg érett gyermekek kezdik az iskolai éveket, addig szociálisan, higiénésen nem érik el az életkorhoz elengedhetetlen szintet.
  3. Az óvodai és iskolai nevelési programok összeépülése itt-ott foghíjas.
  4. Míg az óvoda nagy csoportjában napi 30 perces „választható” foglalkozások készítik fel a gyermekeket az iskolakezdés nehézségeire, addig 1 osztályban már –*még ha fokozatosan bevezetve is!!*- napi 4x 45 perc türelmet, figyelmet várnak el a gyermekektől.
  5. A törvény által előírt DIFER óvodai mérés öncélú és felesleges abban az esetben, ha az általános iskola ennek teljesítményéről (*félreértelmezett személyiség jogok miatt*) nem értesülhet, alapozó munkájához a gyermekek megismeréséhez nem tudja és nem is használhatja.
  6. Az integráció félreértelmezése sokszor a speciális problémával küzdő gyermekek fejlődésének gátja is lehet.
- **Az alapozó képzés tekintetében**
    1. Kevés, kismértékű hangsúlyt kap az alapozó szakaszban az írásbeliség esztétikuma.
    2. A tananyag mennyisége, illetve felesleges mélysége miatt gyakran kevés idő jut gyakorlásra, rendszerezésre, ismétlésre.
    3. Az osztályfőnöki, és „beszélgetés” órák megszűnésével nincs lehetőség olyan közösségi viselkedések, magatartásformák kialakítására melyek egyetlen tantárgy keretein belül sem lehetségesek.

Pedagógusképzés, alkalmasság

19

- Hiányzik a pályaalkalmassági vizsga, vagy valamilyen szűrő (személyiség-vizsgálat, pályaalkalmassági, stb.), ami kiszűrné azokat, akiknek nem volna szabad erre a pályára kerülni. A szempontoknál a tantárgyi tudás mellett a leendő pedagógus empátia-, és toleranciaképessége, továbbá az elvárt mintaadásnak megfelelő személyiség megléte alapvető feltételként kellene megjelennie.
- A pedagógusképzés megreformálása, a gyakorlat arányának növelése. A képzés hiányosságai és hibái, hogy míg sok elméleti ismeretet nyújt a hallgatóknak, rendkívül kevés módszertani és gyakorlati jártassággal kapcsolatos képzést szereznek a főiskola évei alatt (a képzés teljes időtartama alatt szükséges lenne a tantárgy-pedagógia tanítása).
- Többségében megszűntek a gyakorló iskolái a főiskoláknak, egyetemeknek, így a hallgatóknak nagyon kevés lehetősége van „testközelben” látni és kipróbálni igazi szaktekintélyek felügyeletével a tényleges oktatás és nevelés szintereit.
- pedagógusképzésben pedig sokkal nagyobb hangsúlyt kellene kapni a konfliktuskezelésnek, az érzelmi intelligencia fejlesztésének.
- Már a kezdetekben és a képzés során folyamatosan értékelní kellene a jelöltek egyéniségét és segíteni őket, a pedagógus habitus kialakulásában.
- A kötelező 7 évenkénti 120 órás továbbképzési rendszer újragondolása, a továbbképzések finansziális hátterének teljes körű biztosítása
- A szakképesítéssel összefüggő szakmai-módszertani továbbképzések kötelezővé tétele minimum 5 évenként
- Az alap természettudományos tantárgyak (fizika, kémia, biológia) vonatkozásában kiemelt továbbképzési/átképzési lehetőségek biztosítása
- Idegennyelv-tanárok folyamatos módszertani továbbképzése.
- A valós intézményi igényeknek megfelelő kétszakos képzés ismételt bevezetése.

- Fontos, hogy a pedagógusképzés a jogi és orvosi végzettséghez hasonlóan egyetemi szintű, szakvizsgával végződő legyen, kritériuma elsősorban a gyakorlati feladatok, s ne csak az elméleti ismeretek visszaadására, elsajátítására irányuljon.

Hosszú távú oktatási stratégia hiánya, folyamatosan változó jogszabályok

16

- Nincs hosszú távú közoktatás politikai stratégia, ezért a 4 évente új és újabb politikai elképzeléseknek kellene megfelelni.
- A tartalmi és szerkezeti-szervezeti szabályozás módosításai miatt nyomon követhetetlenek a folyamatok. Ehhez társul még a rendszer állami támogatásának, fenntartói finanszírozási lehetőségeinek kiszámíthatatlan volta.
- Az alapfokú oktatásban túlméretezett a kerettantervben előírt tananyag. Szükség lenne az optimum és a minimum pontos, központilag előírt meghatározására.
- Az elmúlt években csökkent az alapfokú oktatásban a tanulók kötelező óraszám. A változtatást nem követte a tananyag mennyiségének csökkentése, így a legtöbb intézményben eltűnt a korábban gyakorlásra, az elmélyítésre szánt idő.

Szakmai ellenőrzés hiánya

12

- Nincs komoly külső ellenőrzés. A fenntartók nem költenek erre, az intézmények szintén nem. Sem szakmai, sem tanügy-igazgatási kontroll nincs, vagy nem jelentős.
- A törvény általi kötelező négy évenkénti teljes körű intézményi értékelés – független szakemberek általi – elvégzése nehezen megoldható.
- Továbbá: a pedagógiai, szakmai ellenőrzések teljes hiányát nem pótolhatja az elsősorban intézményvezetői feladatként ellátott (vagy nem) belső ellenőrzés. Nem tudni, mi történik a bezárt ajtók mögött.
- A tanulói teljesítmény- ill. kompetenciamérés nem történhet minden intézményben egyformán; az évente közzétett eredmények nem mutatnak valós képet – bemeneti kompetenciák mérése nélkül.
- A működés folyamatos ellenőrzésének hiánya.
- Célszerű lenne tanulmányi-kerületeket létrehozni szakmai kérdésekben koordináló, felügyeleti jogkörrel, hatáskörrel.
- Az egyén, az iskola és az iskolarendszer egésze kapjon szakszerűen felvett adatokon nyugvó, nehezen manipulálható jelzést a fejlődéséről, illetve a munkája minőségéről.

Az integráció ellentmondásai

10

- Az integrációt nyíltan felvállaló iskolák előbb – utóbb szegregálttá válnak. A szülők elviszik az ilyen intézményekből a gyerekeiket, még a romák is.
- Az egyéni, a szociokulturális és a fejleszthetőségi szempontok figyelembe vétele kezd háttérbe szorulni és a szimplán matematikai szempontok szerinti integrációról van szó. (közszereplők kialakítása)
- Az integrált oktatás bevezetése a személyi és anyagi feltételek biztosítása nélkül történt.
- Külön kell választani a roma/etnikumi integrációt a sajátos nevelési igényű gyermekek integrációjától, amelyből a társadalom csak szigorúan a gyermek érdekeit szolgáló szakmai pedagógiai ellenőrzés mellett vállalhat feladatokat.

- Meg kell szüntetni az integrált és szegregált oktatás mesterséges szembeállítását, a beiskolázási döntést kizárólag autonóm szakmai szempontok indokolhatják.
- Az ép értelmű SNI tanulókat jól lehet integrálni minden évfolyamba a megfelelő előkészítés után [pl. a siketek, nagyothallók integrálásához szükséges kommunikációs képességek kialakítása után – (a kialakítás esetleg szegregáltan működő iskolákban) -, majd a többségi közoktatási intézményekben, gyógypedagógiai megsegítéssel történhet befogadásuk].

A közalkalmazotti jogviszony értéke, értékessége

- A végleges közalkalmazotti kinevezést célszerű lenne gyakorlati időhöz, szakvizsgához és teljesítményhez kötni. (portugál modellhez hasonlóan: 10 év szerződéses jogviszony után lehessen megkapni. A kinevezést a miniszter adományozza az igazgató javaslata alapján, miután a közalkalmazott bizonyította rátermettségét. Ezután, viszont legyen olyan védelme, hogy ha önhibáján kívül alkalmatlanná válik munkájára, más munkát kap a rendszerben, s nyugdíjig „nem kerülhet utcára”). Nem jó gyakorlat az, hogy ilyen mértékű védettséget nyújtó státust 3 hónap próbaidő alatt el lehet érni.

Vezetői válság

4

- Az un. „párteberek” lettek igazgatók, vezetők, sokszor szakmai hozzáértés hiányában.
- Nincs is komoly értékelése az intézményvezetői munkának.
- Az intézményvezetői kinevezést szakmai grémiumra bízánk, azt távol kellene tartani a politikától. Ne a politikai hovatartozás, szimpátia, hanem a szakmai hozzáértés, vezetői képességek legyenek a döntés motívumai.
- Az intézményvezető kiválasztása gyakran nem a szakmai értékek alapján történik.
- Újra kellene gondolni az oktatás szerkezetén belüli hierarchiát. Az intézményvezetőket célszerűbb lenne minimum nyolc évre megbízni, hogy egy nyolc évfolyamon belül ne zavarja munkájukat egy vezető választás. Nem valószínű, hogy a demokráciát kizárólag a négy, vagy öt évenkénti választás biztosítja.
- **Az intézményvirányítást** át kellene alakítani, igazi hatáskörök és felelőségek biztosításával:
  - az igazgatót határozatlan időre (*de legalább 8 évre, hogy egy kimenő évfolyam bizonyíthassa koncepciójának eredményességét*) nevezze ki a miniszter elsősorban az intézményellenőrzések tapasztalatai (minősítések), és a szakértői vélemény alapján, de a helyi önkormányzat, a nevelőtestület és a szülői közösség véleményének meghallgatásával. Az igazgató kinevezése alkalmatlanság esetén legyen visszavonható
    - *Az igazgató megbízásának 5 évenként visszatérő ciklusa anomáliákat okoz. Az igazgató a nevelőtestületben a népszerűség elérésében és fenntartásában, továbbá önkormányzati kapcsolatainak ápolásában érdekelt, nem a szakmai igényesség érvényesítésében. A szakmai igényesség elvárása a fenntartótól személyfüggő, általában a helyi választás után átalakul, ezért fordulhat elő*
  - a középvezetők kinevezése az igazgató hatásköre legyen és visszavonható legyen alkalmatlanság esetén
  - a pedagógus kinevezése megszüntethető legyen alkalmatlanság esetén

Valódi szakmai önállóság biztosítása

- Az iskolák kapjanak valódi szakmai önállóságot. Szabályzataikhoz továbbra is be kell szerezniük szakértői véleményt, de a hatályba lépéshez – kivéve a finanszírozást érintő részek – ne kelljen a helyi önkormányzat jóváhagyása. (Nem is igazán fontos a képviselő-testületnek, csak a finanszírozást érintő döntések) Az oktatás finanszírozása 100%-ban állami feladatnak kellene lennie, (így nem tudnának helyi anyagi érdekek miatt iskolát bezárni), amit a helyi önkormányzat a helyi igények és elvárások függvényében kiegészíthet.

Roszul értelmezett szülői jogok

2

- A megnövekedett és rosszul értelmezett szülői jogok elterelik a figyelmet a kötelességekről. A szülői joggyakorlás ma többnyire arról szól, hogy az egyes (saját) gyermek, (szülő) igényét elégítse ki az intézmény, figyelmen kívül hagyva a többi gyermek érdekeit.
- Nem fogalmaz meg elégséges súllyal kötelezettségeket, viszont a jogokat túldimenzionálja. Nem ad a feladathoz kellő jogkört a pedagógusnak, viszont fölé helyezi a szülőt.

Motiválatlan, kiégett pedagógusok

4

- Intézményi szinten a jól és lelkiismeretesen dolgozók differenciált elismerésére ma már csak minimális lehetőség van, amely sokak számára nem motiváló.

Szakértői bizottság

5

- A pedagógiai szakszolgálatok teljes rendszerét át kell alakítani, ezen belül első lépésként a szakértői és rehabilitációs bizottságokat az Oktatási Hivatal irányítása alá kell rendelni, hiszen ezen típusú pedagógiai szakszolgálatok részben hatósági feladatokat látnak el. Így a szakértői és rehabilitációs bizottságok függetlensége és objektív működése erősebb garanciákkal rendelkezne.
- A nevelési tanácsadók prevenciós szerepének átszervezése úgy, hogy a nevelési tanácsadóban folyó fejlesztés és a sajátos nevelési igények szakmai megállapítása között ne teljenek el évek.
- Határozataik, gyakorlatilag megfellebbezhetetlenek. Ezért nem alkalmazkodnak a valós helyzethez.
- A szakértői bizottságok hatóságok is. Ennek a ténynek ők csak az utasíthatom, előírhatom oldalát látják.

Szakképzés

5

- A jelenlegi moduláris munkahelyi gyakorlati oktatás bevételek vizsgálata alapján, az elvégzett SWOT analízis eredményeként bebizonyosodott, hogy a szakképzésben, egyértelműen a munkahelyi gyakorlati képzés területének fejlesztése a kívánatos irány.
- A munkahelyi gyakorlati oktatók több esetben felvetették, hogy keveslik az OKJ módosítása nyomán több szakképzés esetén újra 2 évvé váló szakképzésben a

munkahelyi gyakorlat idejét. Jobban meg kellett volna vizsgálni, hogy mely szakképesítések esetén elegendő a 2 év (pl. pincér, hegesztő) és mely szakképesítések esetén szükséges a 3 év

- A teljes szakiskolai képzés 4 évfolyamos időtartamán belül az 1+3 éves osztást többen ésszerűnek találnák, ahol az 1 évfolyam az általános képzés és a pályaorientáció időszaka, míg az ezt követő 3 év a szakképzés időszaka lehetne.
- ún. „gyakornoki év” keretében a pályakezdő fiatalok gyakorlati kompetenciáikat tovább mélyíthetnék, és ezzel párhuzamosan az alkalmazásukhoz oly fontos munkatapasztalatra,
- Az elmélet-gyakorlat aránya a gyakorlat javára változzon.
- A szakiskolai képzés 2+2 éves rendszerében a 2 éves alapozó orientáló szakasz túl hosszú, a 2 éves szakképző szakasz pedig túl rövid.
- A központi programok alig határoznak meg konkrét ismereteket, csak a kompetenciákat sorolják. A szaktanároknak csak a vizsgatételek adnak támpontot a tartalomról, így nehéz jól felkészíteni a tanulókat, jó helyi tanterveket készíteni.
- A moduláris szakmai vizsgák rendszere túl bonyolult, rengeteg a kapcsolódó adminisztráció és a vizsgák közreműködőinek díjazása szakképesítésenként aránytalan, túl drága, a rendszer fenntartása szinte megoldhatatlan problémát jelent az intézményeknek.
- A szaktanárok, szakoktatók bére olyan mértékben elmarad a gazdaságban biztosított bérektől, hogy a jó oktatók megtartása, szükség esetén újak felvétele egyre nehezebb.
- A MUNKAERŐPIAC az iskolát felelőssé teszi a szakmunkásképzés hiányosságaiért, ugyanakkor nem képes és nem hajlandó elvárásait konkretizálni, a képzésben hatékonyan részt venni.

A nevelő-oktató munkát segítő intézmények

- Nem egyértelmű a rendszerben a nevelési tanácsadók, az intézménypszichológusok, és a fejlesztő pedagógusok helye, sem a funkciója. Gyakran a gyermekvédelem arról szól, hogy „fedezzük” magunkat.
- A túlzott teljesítmény központúság következtében veszélyeztetetté vált a gyermek harmonikus személyiség fejlődése. Azok a személyiség-összetevők kerültek háttérbe, melyek az ember jellemének az alapja.
- A mechanikus szűrések, fejlesztések, károsan befolyásolják a gyermek önértékelését, sőt, a szülőt is megzavarják gyermekük érzelmi elfogadásában. A tanulási zavarok (pl. diszlexia) irreális eltúlzása szinte már nemzetellenes. Azt sugallja, mintha degenerálna a nemzet. Az okokat senki nem kutatja, csak a tényt állapítja meg. Az oktatás figyelmen kívül hagyja a fiziológiai illetve neurológiai törvényeket. Az integrációnak sem szakmai, sem személyi feltételei nem biztosítottak
- A prevenció szinte csak kommunikációs szinten van jelen az oktatásban. Mintha egyes szakágazatoknak a fejlesztés jobban szolgálná az érdekét, mint a megelőzés. Senki nem készített még tanulmányt arról, hogy az (irreális) szűrővizsgálatok és fejlesztések ellenére mért egyre rosszabb a gyermekek teljesítménye. A túlzott teljesítmény béli elvárásoknak a gyermekek többsége nem tud megfelelni, ezért önérvényesülésüknek gyakran választják az antiszociális utat, illetve az agressziót és a depressziót. Jó lenne, ha az agresszió kutatásnál ezt is figyelembe vennénk. Nincs összefüggően felelős gyermekvédelmi rendszer.
- Az oktatási intézménynek fel kell vállalni a szülők nevelési módszerének pozitív befolyásolását, de ehhez a jelenlegi álhúmanus és áldemokratikus törvényeket módosítani

kellene. Szinte már veszélyes a pedagógus és a szülő jogainak aránytalansága a pedagógia rovására, sőt a gyermekre nézve is.

- Határozottabb intézkedéseket kellene hozni a média és a számítógépes játékok vonatkozásában. A számítógépes játékok többsége egy virtuális világba viszi el a gyermeket, melyet leképez a minden napi életébe, vagyis érzelemnélkülivé, személytelenné tesz a kapcsolataiban.